

Uunga siunnersuut: Kalaallit Nunaata Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. xx, xx. xxx 2018-imeersoq
(Peqqissutsimut Iisimatusarnermullu Naalakkersuisoq)

Saqqummiussinermut allakkiaq
(Peqqissutsimut Iisimatusarnermullu Naalakkersuisoq)

Siullemeerneqarnera

Naalakkersuisut sinnerlugit matumuuna Kalaallit Nunaata Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit pillugit Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuummik saqqummiussivunga.

Inatsisissatut siunnersuut Kalaallit Nunaata Inuit Pisinnaatitaaffiinut Siunnersuisoqatigiivisa (siunnersuisoqatigiit) 1. januar 2013-imili pilersinneqarnerminnit misilittagaasa kingunerisaanik saqqummiunneqarpoq.

Manna tikillugu inatsimmi atuuttumi Kalaallit Nunaata Inuit Pisinnaatitaaffiinut Siunnersuisoqatigiivi pillugit Inatsisartut inatsisaanni nr. 23, 3. december 2012-imeersumi siunertaasimavoq Nunatsinni inuit pisinnaatitaaffiisa siuarsarneqarnissaat aamma illersorneqarnissaat, tassa Kalaallit Nunaata Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit allanut attuumassuteqanngitsutut pilersinneqarneratigut, tamatumunnga ilutigitillugu Nunatsinni inuit pisinnaatitaaffii pillugit nalinginnaasumik ilisimasaqalernissamut aamma piginnaasat pilersikkiartuaarnissaannut peqataassallutik. Tamatuma saniatigut Siunnersuisoqatigiit inatsitigut aalajangersarneqartumik suliassarimavaat ilaasortamit akornannit Institut for Menneskerettigheder siulersuisuinut ilaasortassamik toqqaasussaallutik.

Naalakkersuisut piumasaqarnerat tunngavigalugu 2016-imi siunnersuisoqatigiit siunertartik qanoq annertutigisumik angusimaneraat avataaniittunit nalilersuititsisoqarpoq. Siunnersuisoqatigiit namminneq 2017-imi nalunaarusiamik saqqummiussaqqarput tassani siunnersuisoqatigiit ingerlanerat aamma siunertaat nalilersorneqarpoq, tamatumani lu siunertarineqarpoq siunnersuisoqatigiit aamma suliassa allanngortinneqarsinnaanerat. Siunnersuisoqatigiit nalilersuinerat avataaniittunit nalilersuinnermut 2016-imeersumut ilassutaavoq. Nalilersuinerit marluullutik assigimmik naleqqutinngitsunik arlalinnik tikkuussippat aamma unamminartunik tamakkununnga ilaapput pissutsit soorlu assersuutigalugu siunnersuisoqatigiit ilaasortaasa taarserneqartarnerat, ataatsimiinnernut peqataasarneq aammattaaq siunnersuisoqatigiit katitigaanerat siunnersuisoqatigiit inatsitigut aalajangersarneqartumik suliassaasa isumagineqarnerisa pitsanngorsarneqarnissaat siunertaralugu inassuteqaatit arlallit saqqummiunneqarput.

Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut manna saqqummiunneqarpoq Kalaallit Nunaata Inuit Pisinnaatitaaffiinut Siunnersuisoqatigiivini killiliussat pitsaanerusut aamma erseqqinnerusut pilersinniarlugit, taamaaliornikkut siunnersuisoqatigiit Nunatsinni inuit pisinnaatitaaffiinik

annertunerusumik siursaaniassammata. Siunnersuut saqqummiunneqarpoq Inatsisartut Inatsisissaattut nutaarluinnartut tassami maannakkut Inatsisartut Inatsisaat atuuttoq annertuunik allangortinneqarmat.

Allatseqarfiup manna tikillugu qitiusumik allaffeqarfimmi inissisimanagera Naalakkersuisunit allatseqarfeqarnikkut ikiorserneqartarluni siunnersuisoqatigiit attuumassuteqarnatik atuunnerannut nalornisitsilersimavoq. Taamaattumik siunnersuutigineqarpoq siunnersuisoqatigiit namminneq allatseqarfeqalernissaat aamma siunnersuisoqatigiit namminneq missingersuuteqarnikkut piginnaatinneqarnissaat, taamatutaaq siunnersuutigineqarpoq ukiut tamaasa siunnersuisoqatigiit ukiumoortumik naatsorsuutininik saqqummiussisarnissaat aamma ukiumoortumik nalunaarusiamik, tassami siunnersuisoqatigiit ukiumi qaangiuttumi sulinerat nassuiaassutigineqassalluni aamma nalilersorneqassalluni.

Siunnersuutigineqarpoq siunnersuisoqatigiit, Nunatta Karsianit tapiissutit saniatigut, siunnersuisoqatigiit sulinerisa pitsanngortinnissaa kiisalu suliasat inatsisitigut aalajangersarneqartut iluanni Siunnersuisoqatigiinnut isertitaqarnermik kinguneqarsinnaasunik suliaqartalernissaq siunertaralugu pisortaniit, namminersortuniit, peqatigiiffinnit, suliffeqarfinniit il.il. aningaasanik qinnuteqarsinnaanermut piginnaatinneqassasut.

Siunnersuutigineqarpoq siunnersuisoqatigiinni ilaasortat amerlassusii maannakkut 15-init ilaasortanut 13-inut ikilisinneqassasut. Ilaasortat ikinnerusut siunnersuisoqatigiit aalajangiisinnaanerat annertusitissavaa aamma ukiumut ikinnerpaamik marloriarlutik ataatsimiittarnissamit akulikinnerusumik ataatsimiittarnissamut periarfissaqalissasut nalilerneqarpoq, soorlu Inatsisartut inatsisaanni tamanna suli aalajangersarneqartoq. Siunnersuisoqatigiinni ilaasortanit 13-iusunut siunnersuutigineqarpoq Meeqqat Illersuisuat, Inuit innarluutilit Illersuisuat aamma Naligiissitaanermut siunnersuisoqatigiit siulittaasuat siunnersuisoqatigiinni aalajangersimasumik ilaasortaasassasut. Ilaasortat aalajangersimasut taakku pingasut meeqqanut inuusuttunullu, inunnullu innarluutilinnik aamma naligiissitaanermut tunngasunut pisinnaatitaaffinnik soqutigisaniillu isumaginnittuupput, inuit pisinnaatitaaffiinik isiginninnermik annertuumik soqutigisaqartuullutik. Taakku saniatigut Inatsisartut Ombudsmandiat siunnersuisoqatigiinni ilaasortatut toqqarneqarsinnaajunnaassasoq siunnersuutigineqarpoq. Tamanna Ombudsmandip siunnersuisoqatigiinni ilaasortaarusunnani kissaateqarsimaneranut atatillugu isigineqassaaq, siunnersuisoqatigiinni ilaasortaaneq Ombudsmandip siunnersuisoqatigiinni sulineranut naleqqiullugu Ombudsmandip illuinnaasiunnginnera pillugu nalornissutaalersinnaammata, tassami siunnersuisoqatigiit ingerlatsivinni oqartussatut isigineqarsinnaanerat taamaattumillu Ombudsmandip sulineranut ilaasinnaanera innersuussutigalugu.

Siunnersuisoqatigiinni ilaasortassanik toqqaasaneq pillugu suleriaaseq tulluanngitsoq paasineqarpoq, ilaatigut peqatigiiffiit, kattuffiit il.il. taaguutaat allangorsinnaammata, atorunnaarsinnaammata, kattussinnaammata il.il. imaluunniit kattuffiit imaluunniit peqatigiiffiit nutaat pilersinneqarsinnaammata. Taamaattumik siunnersuutigineqarpoq ilaasortat aalajangersimasut pingasut saniatigut kattuffiit, peqatigiiffiit, suliffeqarfiit il.il. inassuteqarnerisa kingornatigut Inatsisartut siunnersuisoqatigiinni ilaasortassanik qulinik toqqaassasut. Ilaasortanik 10-nik taakkunamga:

- 1) Ilaasortaq 1 meeqqat inuusuttullu pillugit NGO-tut sulissuteqartut sinnerlugit peqataataassaaq,
- 2) Ilaasortaq 1 inuit innarluutillit pillugit NGO-tut sulissuteqartut sinnerlugit peqataatitaassaaq,
- 3) Ilaasortaq 1 eqqartuussiviit inatsisitigullu isumannaatsuunissamik suliqaartut sinnerlugit peqataatitaassaaq,
- 4) Ilaasortaq 1 ilinniartitaaneq ilisimatusarnerlu sinnerlugit peqataatitaassaaq,
- 5) Ilaasortaq 1 nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffiisa iluanni NGO sinnerlugu peqataatitaassaaq, aamma
- 6) Ilaasortat allat 5 inuit pisinnaatitaaffii naapertorlugit soqutigisallit sinnerlugit peqataassapput.

Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinni siulittaasoq sulinermini akissarsiaqartinneqassasoq siunnersuutigineqarpoq, tassani tunngavigineqarpoq, siulittaasutut inissisimanermi naatsorsuutigisariaqartoq annikinngitsumik suliassaqarnissaaq. Siunnersuisoqatigiinni ilaasortat sinnerinut atatillugu nammineq piunassuseq naapertorlugu peqataanerussasoq akissarsiaqaataassannngitsorlu ingerlateqqinneqassaaq.

Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinnut tunngatillugu naalakkersuisoqarfik akisussaasoq, kommuninit sinniisuutitaq aamma Institut for Menneskerettigheder siunnersuisoqatigiit ataatsimiinnerini oqaaseqarsinnaallutik kisianni taaseqataasinnaanatik peqataasinnaasut siunnersuutigineqarpoq.

Kalaallit Nunaata Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigianni misilittakkat ilisimasallu naammattumik annertussusilimmik pilersikkiartorneqarnissaat qularnaarumallugu siunnersuutigineqarpoq siunnersuisoqatigiinni ilaasortat ukiumut 4-nut toqqarneqartassasut ataasiarlunilu toqqaaqittoqarsinnaasoq, tassa imaappoq ilaasortat sivilunerpaamik siunnersuisoqatigiinni ukiumi 8-ni ilaasortaasinnaasut, tamatumalu kingorna nukiit nutaat isertinneqarlutik. Siunertarineqarpoq Inatsisartut ukioq allortarlugu siunnersuisoqatigiinnut ilaasortat affaannik toqqaasassasut, taamaaliornikkut siunnersuisoqatigiinni tamatigut misilittagalinnik ilaasortaqaassaaq, tassa ikinnerpaamik ukiumi marlunni ilaasortaasimasunik.

Siunnersuummi erseqqissaatigineqarpoq Kalaallit Nunaata Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiivisa suliassarigaat inuiaqatigiinni kalaallini inuit pisinnaatitaaffii pillugit unamminartut oqaluserissallugit aamma Institut for Menneskerettigheder siunnersortassallugu sammisassanut tunngasunik.

Siunnersuutigineqarpoq pisortani oqartussanik attuumassuteqartunik ukiumoortumik ataatsimeeqateqartoqartassasoq, tassunga ilanngullugit Inatsisartut Ombudsmandiat, pisortat namminersortullu, kattuffiit peqatigiiffillu il.il. kiisalu inuit pisinnaatitaaffiinut tunngasuni soqutigisaqartut allat. Siunnersuisoqatigiit sulinerannut ilanngussaqaartarnissamut ingerlataqartut arlalissuit taamaalillutik periarfissinneqassasut nalilerneqarpoq, taamaalilluni siunnersuisoqatigiit akuersaarneqarnerulernerata kiisalu siunnersuisoqatigiit sulinerat pillugu soqutiginninnerup annertunerulernissaa naatsorsuutigineqarluni.

Taamatut oqaaseqarlunga Naalackersuisut sinnerlugit siunnersuut Inatsisartunut
suliassanngortippara.